https://doi.org/10.52326/csd2025.04

EUROUNIONISM VERSUS EUROSCEPTICISM THROUGH THE LENS OF UTM STUDENTS' ATTITUDES: A CASE STUDY

EUROUNIONISMUL VERSUS EUROSCEPTICISMUL PRIN PRISMA ATITUDINII STUDENȚILOR: STUDIU DE CAZ

Veaceslav Bârdan

Technical University of Moldova, Chisinau, Republic of Moldova

Abstract. For EU member states, when they were candidate countries for accession, the pre-accession stage played a decisive role in their subsequent development. The populations of these countries, guided and sometimes manipulated by certain political parties, had to have their say through voting on the future of their countries. Opinions varied, with certain age groups wanting to build their future within the integrationist bloc, while others did not. This paper analyses the mood among the younger generation, namely students from two faculties of the Technical University of Moldavia, with regard to European integration. The results obtained could serve as benchmarks in teaching certain university courses to raise awareness and ensure the successful integration of young specialists into the labour market. The study was based on an anonymous questionnaire administered at the first contact with the subject of Economic Integration and European Economy in order to diagnose the mood of young people as accurately as possible. The results obtained are a small part of a complex and long-term study, the final outcome of which will be presented in other papers.

Keywords: *Euro-unionism, Euroskepticism, students surveyed.*

Rezumat. Statele-membre ale UE, în perioada când aveau statutul de țări-candidate pentru aderare, etapa premergătoare aderării a avut un rol determinant în evoluția lor ulterioară. Populația acestor țări, ghidată, iar uneori manipulată de anumite partide politice, a trebuit să-și spună cuvântul prin vot în ceia ce privește viitorul țărilor lor. Opinia exprimată era diversă, anumite segmente de vârstă a populației doreau ca viitorul să și-l construiască în cadrul blocului integraționist, alții – nu. Lucrarea reprezintă o analiză a stării de spirit la capitolul integrare europeană printre generația tânără, și anume, studenții a două facultăți a Universității Tehnice a Moldovei. Rezultatele obținute ar putea servi în calitate de repere la predarea anumitor cursuri universitare pentru conștientizarea și buna încadrare în câmpul muncii a tinerilor specialiști. Studiul s-a făcut pe baza unei chestionări anonime la etapa primului contact cu materia de studiu Integrare economică și economie europeană pentru a diagnostica corect, pe cât posibil, starea de spirit a tinerilor. Rezultatele obținute sunt o mică parte a unui studiu complex și de durată finalitatea căruia va fi prezentată în alte lucrări.

Cuvinte cheie*:* *eurounionism, euroscepticism, studenți chestionați*.

1. Introducere.

În plan internațional, proiectul european a dorit o apropiere fructuoasă a statelor, vizând evitarea apariției unei noi conflagrații la nivel continental. Actualmente Uniunea Europeană (UE) este dominată de schimbări permanente și diverse, astfel încât opinia publică cu privire la diferite aspecte legate de UE urmează o tendință similară. În contextul schimbărilor continui, trebuie luate în considerare două aspecte importante interconectate: în primul rând, opinia publică față de UE reprezintă nucleul dezbaterilor politice și academice privind prezentul și viitorul integrării europene. În al doilea rând, atitudinile și opiniile favorabile față de UE s-au transformat din ce în ce mai mult în atitudini dezaprobatoare sau sceptice în ultimii ani.

Eurounionismul reprezintă un curent politic care susține și promovează integrarea europeană, unitatea politică, economică și socială a statelor membre ale Uniunii Europene (UE). Acest curent pledează pentru o cooperare sporită între state, consolidarea cetățeniei europene și dezvoltarea unor politici comune care să favorizeze coeziunea și stabilitatea în cadrul UE. Eurounionismul se poziționează adesea ca opus euroscepticismului, care critică sau respinge aceste idealuri ale integrării europene. Eurounionismul mai poate fi definit ca o atitudine socio-politică caracterizată prin sprijin și afiliere față de UE, reflectând un sentiment de identitate europeană și acceptarea procesului de integrare europeană. Această atitudine este influențată de percepția beneficiilor și costurilor aderării, de gradul de încredere în instituțiile europene și de nivelul de control democratic perceput asupra proceselor decizionale, manifestându-se prin susținerea valorilor comune și a solidarității între statele membre, dar poate include și reticențe sau euroscepticism, în funcție de experiențele și contextul social al cetățenilor. Astfel, eurounionismul este un construct social care reflectă atât identitatea colectivă europeană, cât și atitudinile individuale față de proiectul european.

Euroscepticismul reprezintă o ideologie politică ce are deja o vechime de circa 40 de ani devenită o doctrină politică europeană care susține retragerea statelor din UE. Partidele politice care susțin punctul de vedere eurosceptic tind să fie în general populiste și susțin, de obicei, controale mai stricte asupra imigrației, pe lângă desființarea sau simplificarea structurii birocratice a UE. Deși există studii privind atitudinile eurosceptice și cauzele acestora în aproape toate statele membre ale UE, doar câteva dintre ele oferă o imagine clară asupra acestei probleme.

Termenul de *euroscepticism* este definit de Oxford English Dictionary ca fiind tendința de a avea îndoieli sau rezerve privind beneficiile cooperării crescânde dintre statele membre ale UE. Termenul a devenit cunoscut pentru prima dată pe 11 noiembrie 1985, într-un articol publicat în ziarul britanic „Times”, în care jurnalistul încerca să definească acest termen ca „o atitudine sceptică față de UE și politica sa, care părea mai flexibilă decât eurofobia sau antieuropeismul”. Termenii menționați ar exprima o atitudine negativă față de însăși ideea de unificare europeană, iar jurnalistul nu scria despre refuzul unirii ca atare, ci doar critica produsul instituțional al integrării europene de la acea vreme.

Conceptul de euroscepticism a căpătat amploare, în urma discursului lui Margaret Thatcher de la Bruges (Belgia) din 22 septembrie 1988, în care prim-ministrul britanic și-a exprimat îngrijorarea cu privire la dominația Bruxelles-ului în superstatul european. Cuvintele sale au stârnit o mare agitație, deoarece a fost primul lider european care a pus sub semnul întrebării „linia generală” a integrării, aceasta și-a exprimat opoziția asupra riscului ca suveranitatea Marii Britanii să fie suprimată de cea a UE.

Conform politologilor R. Harmsen și M. Spiring, termenul de euroscepticism a început să fie utilizat în cercurile politice engleze pentru a desemna politica europeană a Partidului Conservator din Marea Britanie condus de M. Thatcher. De atunci, termenul a intrat în uz în mediul politic și academic.

La început, euroscepticii erau numiți doar criticii integrării economice și ai ideii pieței comune, însă de la începutul anilor 1990 acest concept a căpătat o semnificație nouă. Tratatul de la Maastricht, chiar dacă a reprezentat un salt calitativ, prin complexitatea sa, a jucat un rol important în catalizarea sentimentelor împotriva integrării și a reprezentat un moment de cotitură în discuțiile privind viitorul Europei unite. De atunci termenul a devenit sinonim cu atitudinea critică a cetățenilor față de UE în ansamblu și a devenit o parte integrantă a discursului național și european.

Unul dintre fenomenele notabile ale lumii contemporane europene este reprezentat de extinderea euroscepticismului. Există preocupări considerabile cu privire la ascensiunea acestui fenomen, apărut ca răspuns la efectele recentelor transformări și ca rezultat al unui sentiment general de indispoziție, atât din partea elitelor politice, cât și la nivelul populației statelor membre.

Faptul că fenomenul euroscepticismului a continuat să se manifeste s-a datorat influenței a trei factori majori. Pe de o parte, aceștia discută despre existența unui sentiment de refuz în ceea ce privește atingerea consensului, sentiment apărut odată cu dificultățile de ratificare a Tratatului de la Maastricht. În al doilea rând, se face referire la tendința crescândă în cadrul proiectului de integrare

europeană de a se recurge la referendumuri pentru ratificarea tratatelor. Al treilea factor are în vedere extinderea UE care a contribuit la diversificarea așteptărilor în interiorul Comunității.

În ce privește euroscepticismul există mai multe diferențe calitative, care pot fi rezumate în două forme de euroscepticism. Prima formă, cunoscută în literatura de specialitate sub denumirea de *hard* sau *withdrawalist* euroscepticism, reprezintă opoziția față de existența UE. Această viziune poate fi observată în interiorul partidelor politice care consideră că statele acestora ar trebui să părăsească Uniunea și ale căror politici se opun întregului proiect de integrare europeană. *Soft* sau *reformist euroscepticism* reprezintă o atitudine care sprijină existența UE, precum și apartenența la Uniune, dar se opune în continuare politicilor suplimentare de integrare europeană, refuzând totodată ideea unei Europe federale. Această viziune este vizibilă și în punctul de vedere al celor care consideră că interesele naționale ale anumitor state sunt în contradicție cu traiectoria UE.

În ultimii ani, euroscepticismul are o poziție politică deosebit de puternică atât la nivele naționale, cât și la nivel european. Acesta este deosebit de puternic în țările membre din Europa Centrală, deși aderarea lor la UE a fost relativ reușită. În acest caz, el este o manifestare a naționalismului (economic, politic) și, în același timp, exprimă reacția populației împotriva introducerii unor valori și practici politice străine. [4, p. 159].

Indiferentismul ca și curent ideologic în procesul integrării europene reprezintă o atitudine de neimplicare sau de lipsă de interes față de procesul de integrare europeană. Acest curent promovează o poziție neutră ori pasivă în raport cu valorile, instituțiile și mecanismele UE, manifestându-se prin scepticism sau indiferență față de importanța și beneficiile integrării. Indiferentismul poate genera blocaje sau încetiniri în demersurile de aderare sau consolidare a cooperării între statele membre, fiind o provocare pentru consolidarea unui sentiment de apartenență europeană și pentru crearea unei identități politice și culturale comune în cadrul UE.

Astfel, indiferentismul opune o barieră procesului de integrare prin reducerea mobilizării politice și sociale necesare pentru succesul integrației, contrapunându-se curentelor active precum federalismul sau euro-optimismul care promovează o integrare mai profundă și mai solidară.

Originile indiferentismului în Europa sunt strâns legate de efectele sociale și psihologice ale conflictelor majore, crizelor politice și transformărilor culturale care au marcat continentul în special în secolul al XX-lea, fiind un produs al traumei sociale și al dezamăgirii față de clasa conducătoare și instituțiile tradiționale.

Această formă de atitudine ideologică pasivă influențează negativ dinamica și eficacitatea procesului integrativ european și, implicit, oportunități ratate.

Nepăsarea morbidă este cauza vulnerabilității, manipulării și coruperii unui segment important de alegători, printre care și o bună parte de tineri. Acest segment din societate, adeseori prin manipulări speciale, pot înclina balanța de forțe într-o societate aflată în plin proces de renaștere și afirmare ca entitate politico-juridică pe harta lumii după multe decenii de „hibernare”.

2. Materiale şi metode

Participarea tinerilor la alegeri a fost un subiect important în discuțiile despre viitorul democrației în Europa. Alegerile europene din 2019 au marcat o etapă importantă, cu un nivel record de participare în rândul tinerilor alegători, inclusiv o rată de participare de 42% în rândul celor cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani și de 47% în rândul celor cu vârste cuprinse între 25 și 39 de ani. Cu toate acestea, alegerile europene din 2024 au înregistrat o ușoară scădere a participării la vot a tinerilor, cu o scădere de 6% în rândul tinerilor sub 25 de ani și o scădere de 1% în rândul celor mai în vârstă. Această schimbare face esențială aprofundarea dinamicii comportamentului de vot al tinerilor. Întrucât tinerii reprezintă o parte semnificativă a electoratului, participarea lor (sau lipsa acesteia) are implicații profunde asupra reprezentării politice, elaborării politicilor și legitimității generale a procesului democratic în UE. Alegerile pentru Parlamentul European din 2024, deși au înregistrat o ușoară creștere a participării generale la vot (de la 50,6% în 2019 la 50,7% în 2024), au evidențiat modul în care preocupările tinerilor (cum ar fi schimbările climatice, economia și securitatea) influențează participarea lor politică. Întrucât tinerii din Europa continuă să se confrunte cu incertitudinea economică, creșterea costurilor de trai și consecințele schimbărilor climatice,

înțelegerea factorilor care îi determină sau îi descurajează pe tineri să voteze este esențială pentru viitoarele strategii și politici electorale.

Conform analizei prezentate de IDIS „Viitorul” votanții de la 18 la 25 de ani, de regulă au o rată de participare de 45-50%, maximum 54%. La alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 tinerii cu vârstă între 18-25 de ani, conform datelor CEC, au reprezentat 9,7% din totalul votanților, sau 48,25% din persoanele de aceste vârste înscrise în liste [10]. Aceste alegeri au fost cruciale pentru destinul viitor al țarii, miza fiind clară – asigurarea continuității mișcării spre un spațiu al securității, libertății, justiției, bunăstării și echității, iar prezența extrem de modestă la vot denotă, probabil, dezinteresul tinerilor față de subiectul vectorului european al dezvoltării RM, subiect regăsit pe agenda mai multor partide politice.

În chestionărul nostru ponderea tinerilor cu vârste între 20 și 23 de ani au constitut 85,2%, iar cei de peste 24 de ani au reprezentat 14,8%.

Dat fiind faptul că la ultimele alegeri desfășurate în Republica Moldova nu s-a făcut nici un exit-pool, este extrem de dificil de analizat, comparat și concluzionat cum se plasează opiniile studenților în raport cu alți tineri de aceiași vârstă în ceea ce privește simpatiile sau antipatiile față de UE. În pofida acestui fapt am făcut o încercare modestă de a simți „pulsul” tinerei generații față de întregul proces de aderare la UE, față de starea actuală din republică și ce aspirați au studenții.

Eșantionul cercetat a fost format din 196 studenți din 11 grupe academice (9 române și 2 ruse), dintre care studenți cu limba română de instruire 164 studenți și 32 studenți cu limba rusă de instruire. Vârsta persoanelor intervievate a fost cuprinsă între 20 și 51 de ani (dat fiind faptul că au fost intervievați și studenți de la secția cu frecvență redusă). Chestionarea a constat din subiecte la care răspunsul putea fi subliniat sau apreciat cu un punctaj, iar altele au fost deschise, la care studentul putea să-și exprime liber punctul de vedere.

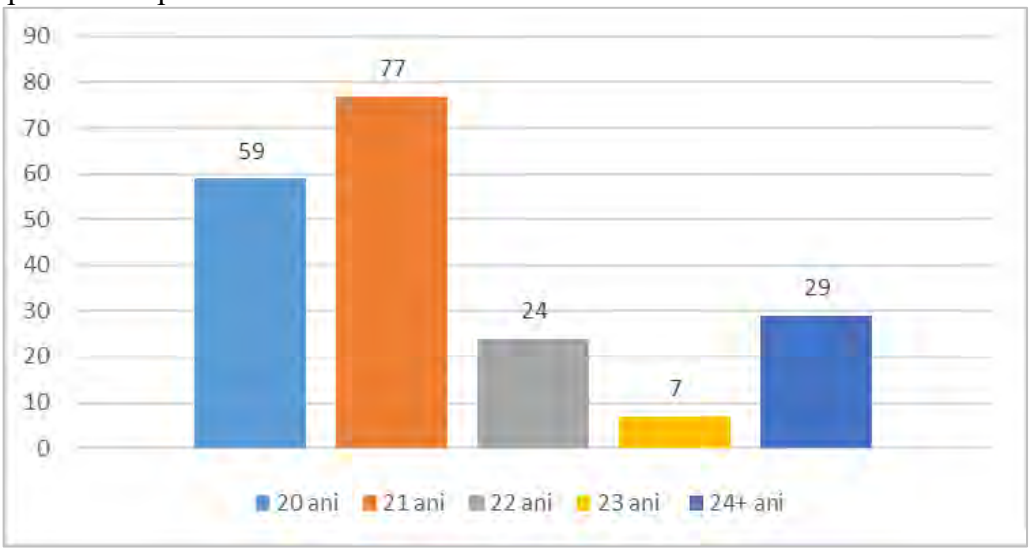

Figura. 1 Structura eșantionului studiat repartizat după vârste

Sursa: Elaborat de autor

Deoarece la unele subiecte studenții nu au dat răspuns, după prelucrarea datelor, la aceste întrebări, sumar, numărul nu corespunde cu cei 196 de studenți chestionați.

Este evident că într-o lucrare succintă ca aceasta nu pot fi prezentate toate rezultatele, chiar și la un chestionar modest, însă pot fi făcute suficiente concluzii pentru a primi răspunsuri la întrebările de la care am pornit.

Ținem să menționăm că chestionarea s-a făcut în rândurile studenților anului III al ciclului de licență, atât la forma de învățământ cu frecvență la zi, cât și de la secția cu frecvență redusă. Chestionarea s-a făcut printre studenții din grupele la care autorul lucrării urma să predea cursul de Integrare economică și economie europeană. Mai exact, printre studenții Universității Tehnice a Moldovei de la Facultatea Inginerie Economică și Business și de la Facultatea Medicină Veterinară, cu limbile de instruire română și rusă.

Tab.1 Structura eșantionului chestionat (după sex, vârstă și limbă de instruire)

Sex	Limba de instruire/vârsta	20 ani	21 ani	22 ani	23 ani	24+ ani	Total
B	Ro	17	29	6	3	5	60
	Ru	4	3	3	2	0	12
F	Ro	29	41	14	1	19	104
	Ru	8	4	2	1	5	20
Total		59	77	24	7	29	**196**

Sursa: Elaborat de autor

Intervievarea s-a făcut la prima lecție (curs sau seminar), adică la primul contact direct cu studenții în auditoriu, pentru a obține o informație veridică, „nealterată” de alte „intervenții” prin analogie cu teoria lui Jean-Jacques Rousseau și John Locke în educația și formarea omului – „tabula rasa”. Aceasta ar permite de a cunoaște starea de facto în rândurile tinerei generații, deoarece la această temă nu s-au făcut prea multe studii.

Chestionarele completate au fost anonime pentru ca studenți să fie sinceri la maxim și să putem înțelege mai bine care sunt aspirațiile și doleanțele tinerilor. Scopul nostru constând în selectarea adecvată a metodelor și procedeelor pedagogice utilizate la cursul de Integrare economică și economie europeană pentru ai putea informa mai bine, pe de o parte, iar pe de altă parte, buna lor pregătire ar scuti societatea de influența propagandei antieuropene și ar pregăti, într-o oarecare măsură, tânăra generație pentru dezvoltarea în cadrul familiei popoarelor europene.

Chestionarele au fost completate în perioada 1-6 septembrie 2025, adică au coincis cu perioada foarte apropiată de alegerile parlamentare, în campania electorală, când mediul informațional era extrem de aglomerat cu diverse informații la subiectul cercetat și, poate, într-o oarecare măsură, a blurat puțin imaginea obișnuită a stării de spirit a acestui segment al societății.

La unele subiecte intervievate, unii studenți, n-au dorit să răspundă, de aceia datele privind numărul de studenți chestionați și rezultatele obținute pot ușor să difere.

3. Rezultate

Privind în ansamblu percepția tinerilor asupra UE, 47% din grupele de vârstă 15-24 ani și 25-39 ani au o opinie pozitivă despre UE, ceea ce arată un sprijin larg, dar nu copleșitor, în rândul tinerilor. Această consecvență între cele două grupe de vârstă indică faptul că tinerii alegători au, în general, o opinie favorabilă despre UE. Țări precum Portugalia (85%), Lituania (74%), Irlanda (61%) și Danemarca (58%) înregistrează niveluri ridicate de opinie pozitivă în rândul grupului de vârstă 15-24 ani. O parte semnificativă a tinerilor are o opinie neutră față de UE, 38% din grupul de vârstă 15-24 ani și 37% din grupul de vârstă 25-39 ani exprimându-și ambivalența. În cele din urmă, 14% din grupul mai tânăr și 16% din grupul mai în vârstă au o opinie negativă față de UE. Deși încă minoritară, această creștere odată cu vârsta sugerează o ușoară creștere a euroscepticismului pe măsură ce tinerii îmbătrânesc. Rezultatele sondajului arată că Austria (23%), Germania (19%) și Republica Cehă (19%) au cele mai ridicate niveluri de percepții negative în rândul grupului mai tânăr, reflectând un sentiment eurosceptic mai puternic în aceste țări, în special în Europa Centrală și de Est. Pentru grupul de vârstă 25-39 ani, Franța (29%), Austria (24%) și Belgia (23%) prezintă, de asemenea, niveluri mai ridicate de negativitate, evidențiind o nemulțumire crescândă față de UE în rândul tinerilor mai în vârstă din aceste țări. Aceste date reflectă o perspectivă fragmentată asupra UE în statele membre, sugerând că, deși mulți tineri au o opinie pozitivă despre UE, practica votului la alegerile europene, în special în rândul alegătorilor mai sceptici sau mai puțin implicați, trebuie încă dezvoltată. În acest sens, ar trebui acordată prioritate intervențiilor politice care vizează îmbunătățirea înțelegerii de către tineri a impactului UE asupra vieții lor, precum și promovarea identității europene în rândul cetățenilor mai tineri [1].

Conform studiului EU Eurobarometer (2023) prezentat de Eurostat, cele mai mari ponderi a cetățenilor care cred că viitorul țării lor va fi mai bun în afara UE s-au înregistrat în Polonia (47%),

Cipru (42%), Slovenia (41%), Croația (40%), Italia (40%), România (38%), Austria (34%), Cehia (33%) etc., media în UE fiind de 28%.

Pe 31 octombrie 2024, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a validat referendumul din 20 octombrie 2024 privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Referendumul a trecut cu o majoritate fragilă, după ce 50,38% din alegători a spus „Da” modificării Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la UE, diferența față de opțiunea „Nu” fiind de doar 11 400 de voturi. În cele 231 de secții de votare deschise în străinătate, la referendum au votat aproape 240 000 de moldoveni, care au înclinat balanța în favoarea opțiunii pozitive. Marea majoritate (76,96%) au spus „Da”, în timp ce 23,04% au votat „Nu”.

Conform studiului nostru în ce privește viziunea tinerilor privind viitorul țării la întrebarea „Care este principala prioritate pentru țară în acest moment?”, având posibilitatea să-și expună mai multe opinii, răspunsurile s-au repartizat în felul următor:

1. Aderarea la UE – 118 opinii din 225 exprimate sau 52,4%;
2. Stat independent – 42 răspunsuri din 225 sau 18,7%;
3. Nu știu – 36 de răspunsuri din 225 oferite sau 16%;
4. Unirea cu România – 18 răspunsuri din totalul de 225 opinii sau 8%;
5. Aderarea la Uniunea Eurasiatică (UEEA) – 11 răspunsuri sau 4,9%.

Sondajul (finanțat de Fundația Soros-Moldova), realizat de „CBS Research”, la comanda Institutului de Politici Publice arată că sărăcia majorității riscă să compromită avântul pro-european al țării. La sfârșitul anului 2023, circa 57,8% dintre cetățenii intervievați în cadrul sondajului au bifat că lucrurile în Moldova merg într-o direcție greșită, iar principala lor preocupare nu este războiul ruso-ucrainean de la hotar (12,1%), ci sărăcia (24,4%), viitorul copiilor (16,1%) și prețurile mari (15,2%).

În legătură cu subiectul percepției privind situația socială actuală, studenții noștri la întrebarea „Care sunt cele mai importante probleme sociale cu care vă confruntați?” tinerii având posibilitatea să menționeze mai multe probleme, au răspuns în felul următor:

1. Corupția – 148 de opinii din 379 răspunsuri sau 39,05%;
2. Sărăcia – 92 de opinii, tot din 379 răspunsuri sau 24,3%;
3. Șomajul – 74 de opinii din 379 exprimate sau 19,5%;
4. Siguranța – 65 de opinii din 379 răspunsuri date sau 17,15%.

Aspectul corupției în răspunsurile lor l-au menționat cel mai des studenții în vârstă de 21 de ani, mai exact 57 din 77 sau 74% din intervievați. Referitor la „Siguranță” chiar dacă suntem în proximitatea unui mare război aceasta este o preocupare neînsemnată pentru noi, pe când în așa state ca: Lituania (49%), Finlanda (48%) și Polonia (46%) „Securitate și apărarea” sunt prioritatea numărul unu.

În ce privește percepția privind situația politică din țară, la întrebarea „Cât de multă încredere aveți în instituțiile statului?”, studenții au dat următoarele răspunsuri:

1. Puțină încredere – 104 răspunsuri din 196 de intervievați sau 53,1%;
2. Destulă încredere – 74 răspunsuri din 196 date sau 37,8%;
3. Deloc n-au încredere – 14 răspunsuri din 196 sau 7,1%;
4. Multă încredere – 4 răspunsuri din 196 sau 2%.

Cele mai mari ponderi cu răspuns de „puțină încredere” și „de loc încredere” au menționat-o tinerii de 20 de ani (34,3% din respondenții acestei categorii de vârstă) și cei de 21 de ani (26%).

După alegerile în Parlamentul european în 2024, când analizăm motivele pentru care tinerii europeni au decis să voteze anumite partide, alegerile lor reflectă o combinație de aliniere ideologică, vot bazat pe teme și considerente strategice. În primul rând, tinerii alegători acordă o importanță semnificativă alinierii unui partid atât la problemele UE, cât și la cele naționale. Pentru 48% din cohorta mai tânără (15-24 ani) și 49% din cohorta mai în vârstă (25-39 ani), alegerea partidului s-a bazat pe propuneri privind problemele UE care se aliniau valorilor lor. Acest lucru a fost valabil în special în Lituania (77%) și Slovacia (72%), unde tinerii alegători acordă prioritate politicilor la nivel european. Problemele naționale au fost, de asemenea, un factor cheie pentru 45% din grupul mai tânăr și 43% din grupul mai în vârstă, ceea ce arată că preocupările interne continuă să influențeze comportamentul electoral, în special în țări precum Finlanda (67%), Spania (61%) și Grecia (59%) [1].

Pentru viitorul țării, importanța integrării economice a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, are o valoare incontestabilă și aceasta rezultă din faptul că 179 de studenți (91,3%) din 196 intervievați au răspuns cu calificativele de la 3 la 5 (punctaj 1 semnificând „deloc importantă”, iar 5 – „extrem de importantă”). Cu toate acestea 103 (52,6%) din cei 196 de studenți intervievați au răspuns că Republica Moldova „nu este pregătită” să adere la vreun bloc integraționist, iar 85 (43,4%) de studenți au afirmat că țara este „suficient de pregătită” de aderare.

Un alt factor important este alinierea la probleme specifice importante pentru tineri: 44% din ambele grupuri de vârstă au fost motivați de probleme specifice importante, țări precum Danemarca (62%) și Portugalia (58%) manifestând o preocupare puternică pentru votul bazat pe probleme. Acest lucru indică faptul că tinerii alegători sunt motivați mai degrabă de politici decât de loialitatea față de un partid. În schimb, 30% din grupul mai tânăr și 33% din grupul mai în vârstă au votat pentru a împiedica succesul unui alt partid, votul strategic fiind cel mai răspândit în Spania și Ungaria. Acest lucru reflectă natura tactică a unor alegători, în special în medii polarizate din punct de vedere politic. Acest vot strategic se reflectă și în faptul că 24% dintre tinerii din ambele grupuri de vârstă au urmat logica „celui mai mic rău”, votând pentru un partid pur și simplu pentru că nu le plăceau toate celelalte opțiuni de pe listă. În cele din urmă, 29% dintre alegătorii mai tineri și 28% dintre alegătorii mai în vârstă au fost influențați de simpatia față de anumiți candidați, în special în Portugalia (65%) și Finlanda (62%), ceea ce arată că atracția personală și caracteristicile candidaților contează pentru mulți alegători.

Educația patriotică sau educația ideologică în marea majoritate a instituțiilor de învățământ superior, la moment, credem că este insuficientă, dat fiind faptul că ne confruntăm cu un război hibrid la granițe, iar această atitudine face ca acest segment al societății să fie foarte vulnerabil la propagandă și manipulare ideologică.

Totodată studenții noștri sunt dispuși să accepte anumite „costuri sau sacrificii economice pe termen scurt pentru beneficiile pe termen lung”, iar aceasta rezultă din răspunsurile date, aprecierea făcându-se pe o scală de la 1 (deloc dispus/ă) la 5 (foarte dispus/ă). Concluziile rezultă din rezultatele obținute, care au scos în evidență că 158 de studenți (80,6%) din 196 au dat note între 3 și 5.

La fel sunt sceptici studenții în privința încrederii în instituțiile statului – „deloc” sau „puțină încredere” au 118 studenți (60,2%) și numai 78 studenți (39,8%) au „destulă” sau „multă” încredere.

Totuși studenții s-au arătat destul de optimiști în privința faptului că aderarea la UE le va influența oportunitatea profesională după absolvirea facultății și pe o scară de la 1 la 5 (1 = deloc, iar 5 = extrem de importantă), 179 de studenți (91,3%) au punctat de la 3 la 5 puncte.

4. Discuții

Chestionarul a inclus și o serie de întrebări deschise, la care studenții au putut să scrie pe larg despre opiniile și viziunile lor. Fiind întrebați despre ce mesaj ar transmite clasei politice cu privire la integrarea în UE, mulți au descris narativele larg răspândite „ca să nu uite de popor” sau „să comunice mai mult cu poporul”, dar a fost și un număr mare de studenți care le-ar transmite guvernaților fie „să aibă curaj în promovarea reformelor”, „să accelereze procesul de aderare” sau „să nu se oprească nici într-un caz de la parcursul european”.

Din subiectele cu expunere liberă (deschise) a studenților, la întrebarea „Considerați că standardele și reglementările economice ale UE sunt benefice sau dăunătoare pentru economia Republicii Moldova pe termen scurt sau lung?”, marea majoritate conștientizează că începutul va fi dificil, dar pe termen lung toți au de câștigat prin creșterea calității produselor și serviciilor realizate, creșterea concurențialității, dezvoltarea economică generală a țării și creșterea siguranței, salariilor și bunăstării cetățenilor. O bună parte din studenți au temeri privind creșterea ratei șomajului, a prețurilor și taxelor, iar aceasta se datorează necunoașterii de moment. Sunt și unii studenți care repetă narativele unor lideri politici cu ideologii ostile și partide eurosceptice

Fiind întrebați „Care sunt cele mai mari avantaje economice pe care le-ați asocia cu integrarea Republicii Moldova în UE?”, spre bucuria noastră, marea majoritate a celor intervievați au menționat: creșterea pieței de desfacere a produselor moldovenești, mai multă libertate de circulație, salarii mai mari, acces la tehnologii moderne, crearea de noi locuri de muncă etc.

Analiza chestionării a scos în evidență o lacună în ce privește pregătirea tinerilor începând din gimnazii și licee, iar în instituțiile de învățământ superior, în anii anteriori, în planurile de învățământ, conform Planului-cadru, la toate programele de studii, de la toate facultățile era inclusă câte o disciplină cu tematică europeană obligatorie. Ulterior, voalat, s-a diminuat obligativitatea acestora până la dispariția totală, ca acum, după noul Plan-cadru, lent, se revine la studierea aspectelor europene la diferite programe.

În pofida anumitor neajunsuri existente în sistemul educațional, chiar dacă marea majoritate a studenților nu au studiat nimic legat de integrarea europeană, în calitate de cadre didactice suntem satisfăcuți de atitudinea și poziția civică a marii majorități a studenților față de valorile europene și prin diferite activități curriculare și extracurriculare v-om încerca la maximum să păstrăm acest curs.

5. Concluzii

Educația tinerei generații este o prioritate națională declarată practic în toate statele lumii, aceasta vizând pregătirea de buni specialiști în domeniile alese, dar totodată țările au nevoie și de cetățeni educați în spirit patriotic. Republica Moldova după mai mulți ani de rătăciri ideologice are posibilitatea să se consolideze în jurul unei idei naționale. Tânăra generație a fost din totdeauna portdrapelul unei națiuni, a ideilor, valorilor, năzuințelor și viitorului poporului. Felul cum v-or fi educați tinerii, la acest capitol, va determina viitorul, securitatea și bunăstarea țării și atunci misiunea profesorilor este una determinantă, atât prin conținutul materiilor predate, cât și a implicării personale în promovarea valorilor. Cu părerea de rău, în instituțiile de învățământ superior, mai pot fi întâlnite cadre didactice care, în măsura posibilităților și într-o manieră voalată, dacă nu mai promovează narative false ca altă dată, atunci încearcă să tergiverseze acest proces de aderare la comunitatea de state civilizate cu pace, justiție, echitate și bunăstare. Atunci când se vorbește de „coloana a cincea” în diferite structuri de stat, considerăm că această „coloană” nu este străină și prin unele instituții de învățământ superior.

Studierea cursurilor cu tematică europeană sau includerea anumitor teme și subiecte la diferite cursuri reprezintă o necesitate stringentă în perioada actuală, dat fiind faptul că prioritățile și vectorul de dezvoltare a Republicii Moldova, în perioada imediat următoare, este aderarea ca stat membru la Uniunea Europeană.

Următorul studiu pe care urmează să-l realizăm se va face la sfârșitul cursului pentru a constata în ce măsură cunoștințele acumulate au influențat percepția studenților asupra celor 3 curente ideologice (eurounionism, euroscepticism și indiferentism) menționate la începutul articolului.

Referințe

1. ANNA LAVIZZARI „Young people’s participation in the 2024 European elections”, January 2025, commissioned by the European Union–Council of Europe Youth Partnership;
2. PAOLO MARZI, „Euroscepticism: a meta-analysis”, Acta politica, Volume 60, pages 704–722, (2025);
3. SERGIU GHERGHINA, SORINA SOARE, SERGIU MIȘCOIU, „Combaterea euroscepticismului, extremismului/radicalizării și consolidarea încrederii în valorile europene”, Studii de strategie și politici·SPOS 2015 − nr. 1, Institutul European din România, București, 2016, 76 p., ISBN online: 978-606-8202-48-8;
4. Sondaj de opinie anual 2025 - Republica Moldova percepția privind Uniunea Europeană, sondajul independent de opinie privind percepția regională în Vecinătatea Estică, Primăvara 2025, programul „Vecinii UE de la Est”;
5. ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ, Европеизм vs евроскептицизм в странах Центральной и Восточной Европы, Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право, Том 10, Номер 1, 2017, с. 158-175, DOI: 10.23932/2542-0240-2017-10-01-158-175;
6. ГРИБОВСКИЙ ВАСИЛИЙ, Евроскептицизм: теоретический обзор, Научно-аналитический вестник ИЕ РАН, 2018, №4, стр. 67-72;
7. CONSTANTIN SCHÄFER, Indifferent and Eurosceptic: The motivations of EU-only abstainers in the 2019 European Parliament election, Politics 2021, Vol. 41(4), p. 522-536, journals.sagepub.com/home/pol https://doi.org/10.1177/0263395720981359;
8. Standard Eurobarometer 102, Autumn 2024, Public opinion in the European Union, Survey requested and coordinated by the European Commission, Directorate-General for Communication and conducted by Verian;
9. Standard Eurobarometer 103, March – April 2025, Public opinion in the European Union, This survey has been requested and co-ordinated by the European Commission, Directorate-General for Communication;
10. www.pv.cec.md (accesat 30.10.2025).